

Zanfir Ilie

LEGENDELE GALATILOR

Cuprins

Confesiune De ce iubesc Galațiul 5

De Dunăre * Dăinuire la Galați

Dunărea și albastrul cel mai albastru	15
Dunărea, leagăn și legendă	21
Dunărea, poveste și adevăr...	27
Pe vadul fermecat al Dunării albastre...	33

Istorie * Credință

Istoria Galațiului altfel sau de la Innocens la Ghiță Vasiliu	43
Umbra lui Petru Rareș, la Brateș	53
Biserica redută <i>Precista</i>	63
Casa Domnului de pe strada Domnească	69
Catedrala Noii Credințe. Sfânta Sofia și Casa de Cultură a Sindicatelor	77

Lumina * Cărții

Biblioteca aproape cosmică	89
Biblioteca vie	97
O sută douăzeci și cinci de ani de „Vasile Alexandrescu Urechia”	105
Învățăturile lui Urechia către urmașii săi ziariști	115
Măria Sa, Cartea, în Cetatea Galaților	123
Morala lumii și nemurirea cărții	129
Primăvara cărților la Galați	135
Pledoarie pentru permanența lecturii	143
Toamnele Thaliei în Palatul lui Vasile Alexandrescu Urechia	149
Splendorile Galațiului	157

Locuri, instituții, monumente, edificii

Colosul de pe Dealul Smârdanului, un accelerator de istorie la Dunărea de Jos	167
Dispeceratul mersului pe apă	179
Ecouri pe faleza Dunării	187
Curgerea Dunării pe verticală	193
Minunata poveste a născătorilor de corăbii	199
Împărăția frunzei de stejar, Pădurea Gârboavele	209
O perla a Dunării strălucind printre nori	215
Palatul Prefecturii și valsul lui Ivanovici	223
Poarta cea verde dinspre ape, Faleza Dunării	231
Biserica pescarilor	241
Splendoarea sportului alb la Patinoarul din Galați	247
Tărâm de istorie, inimă și învățătură, Liceul Pedagogic	255
Tecuciul patriarhal, legendă și realitate	261
Universitatea „Danubius”, la confluențe de ape și de timpuri	271
Amfiteatrul spiritului pentru cele mai de preț vlăstare, Liceul „Vasile Alecsandri”	281
De la vinul lui Noe, la via lui Eremia Grigorescu	291
Cum și-au vândut gălățenii „libertatea”	301
Unde sunt pescarii de altădată?...	307
Ultimul „Tudor Vladimirescu”	313

Cultură, Literatură, Universul Artelor

Eternitatea unei rostiti	323
Galați, frumos oraș de visători...	331
Adresa din Galați a lui Mihai Eminescu, Calea domnească	335
Orașul Teilor Eminescieni	243
Pașii lui Cuza și șoaptele lui Eminescu	351
Pescarul care l-a găzduit pe Eminescu	357
Scriitorii gălățeni de astăzi și din totdeauna...	
HORTENSIA PAPADAT-BENGESCU	363

Hortensia Papadat-Bengescu, o scriitoare pentru	
Respect Uniunea Europeană, oglindind unitatea contrariilor	373
De la Turnul de Fildeș la Baricade...	387
Scriitorii, ambasadori ai Galațiului	395
Scriitorii, dincolo de scrisul lor...	401
Urmașii lui Jean Bart, la Galați	407
Maica Teodosia de Vladimirești	417
Femeia de Covurlui (Galați) între istorie și poveste	425

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți

DE DUNĂRE

*

**

DĂINUIRE LA GALAȚI

DUNĂREA ȘI ALBASTRU CEL MAI ALBASTRU

Câte generații se vor fi perindat la Galați de la întemeierea lui și până în acest început de mileniu III d.Hr.? Și ce idealuri au purtat cu ele, ce speranțe, ce temeri, ce împliniri, ce eșecuri? Este greu de răspuns, cronicile consemnează doar marile evenimente, este dificil de aflat ce ascunde istoria o dată pentru totdeauna în secretele ei inviolabile, dar cert este că toate câte s-au născut și s-au format pe aceste meleaguri au avut deasupra zodia generoasă a fluviului tutelar Dunărea, graniță și, în același timp, negare a ei. Graniță, pentru că apele milenare au tăiat aici câmpia pentru a lăsa dincolo o altă lume, Dobrogea, ținut al interferențelor, marcat de nații după nații, de personalități după personalități, de sciți (*Scythia Minor*), de vechii geto-daci, de primele colonii grecești, de cetățile romane de după victoria lui Traian, de surghiunul lui Ovidius, de peregrinările într-o nouă învățătură a întâiului apostol chemat de Mântuitor, Sfântul Andrei... Negare a ei, pentru că tocmai fluviul i-a fost puntea de legătură cu lumea, în amonte, spre inima Europei, în

aval, spre marea cea mare și spre oceanele lumii, făcând din Galați un oraș fără nici un fel de hotare, un etern *Porto Franco*.

Câteva ilustrate păstrate sau uitate prin sertare de mult depășite de timp și de modă rețin din secolele trecute chipurile unor gălățeni de altădată, aflați în uitate costume de epocă, în plimbare pe străzile principale din vechiul centru, pe *Domnească* sau pe *Corso*, pe strada *Portului* sau prin *Piața Regală*, toate aproape de Dunăre, de suflul nevăzut al trecerii fluviului pe lângă inima urbei. Pe atunci, singura modalitate de a comunica între oamenii separați de mari distanțe geografice era scrisul, foaia de hârtie și pana de gâscă, tocul de lemn cu peniță, cerneala păstrată în călimări de epocă ascunse acum prin muzee, plicul și marca poștală, ea însăși o imagine, un simbol, o sugestie. O muzică dintr-un gramafon defect, fotografiile în sepia, cu colțurile îndoite de vremuri, o imagine încețoșată pe o margine de peliculă de film, cine știe prin ce minune păstrată, scrisori uitate sau rătăcite într-un scrin mâncat de carii și... cam atât!

Atât ne-a rămas de atunci, atât știm despre zecile de generații care s-au perindat pe malul Dunării gălățene în epoca modernă, și, în afară de cărțile-document și de cărțile-ficțiune păstrate în biblioteci, o ilustrată din *Portul* de altădată, cu corăbii cu pânze profilate în zare sau de pe „ulițele” principale, mai aduce o boare de aducere aminte dintr-o viață care s-a stins odată cu epoca, lăsând cale liberă noilor generații, acestea de acum, marcate de o febrilă revoluție informațională, una în care cartea poștală, marca lipită pe fruntea scrisorii tocmai iscălite la lumina lămpii, telegrama eliptică și aducătoare de vești nu întotdeauna bune nu își mai au rostul. Internetul a inundat lumea și, odată cu el, până și Dunărea pare mai mică, o simplă mișcare pe taste pentru a o vedea virtual, în întregime, de la izvoare și până în Delta...

E suficient să tastezi un cuvânt dorit și un univers întreg ți se deschide în față. „La Galați, Dunărea are albastrul cel mai albastru“, scrie o tânără într-un poem postat în spațiul infinitelor posibilități, iar ceea ce urmează după primul vers trădează nostalgia celei ce, cândva, respirând aerul urbei de la Mila 80 a fluviului, nu-l mai poate uita niciodată pentru că: „mi-e dor de Galațiul meu cu cinci

ani de chirie/ de statuia aceea de femeie căreia, să știi, i se spune/ «Nespălata» pentru că are, așa, niște pete de vopsea/ sau bronz, nici eu nu mai știu bine, și e un loc unde/ mulți oameni se întâlnesc, și de Faleză mi-e dor,/ de bac, și de Dunăre, și de localul «Pibunni»..., sau mai nou de «365».

Noile repere ale Galațiului, locurile de întâlnire și de taifas ale noilor generații sunt tot la malul Dunării, „La Nespălata”, cum spune poeta mai sus, sau „La Zid”, „La Elice”, acolo unde se coboară de pe înălțimea pe care s-a durat orașul cel vechi și cel nou spre artera de taină a Fazei, fâșie de sălcii și de alei ce marchează albastrul Dunării, aproape trei sezoane din an, cu nuanțele de verde ale îngemănării anotimpurilor.

Aflată în zona vechii piețe a Galațiului, nu departe de Dunăre, la „Romarta”, în preajma primelor blocuri noi de locuințe din Galați (zona „P”-urilor, „M”-urilor și „L”-urilor), „Nespălata” (cum a intrat în conversația citadină) este de fapt o lucrare artistică din bronz, aparținând sculptorului Constantin Baraschi, membru corespondent al Academiei, artist plastic format la Școala lui Paciurea și autor al mai multor creații monumentale din țară și din București, printre care sunt demne de amintit altoreliefurile de la Arcul de Triumf.

Destinul a făcut ca artistul să moară în chiar anul în care „Nespălata” – „Fata pe valuri”, de fapt, pentru că așa a numit-o autorul – a fost amplasată la Galați, în 1966, exact după finisarea primului „val” al noii arhitecturi urbanistice locale. Iată că, de atunci, au trecut 47 de ani, iar făptura feminină din bronz, veșnic udată de jeturile de apă de Dunăre țâșnite din gurile unor pești de metal, a devenit nu numai loc de destindere și de priveliște agreabilă înnobilită prin artă, dar și unul de reper, de întâlnire, gen: „Ne vedem la «Nespălata»” sau „Vino la «Nespălata»”, cum își spun în genere tinerii (și nu numai ei), dându-și întâlnire aici, fie prin viu grai, fie prin telefon, fie, din ce în ce mai des, prin mesaje pe Internet.

Punct de reiterare a unor relații interpersonale dintre cele mai variate, de la întâlniri „de lucru” la cele pândite din umbră de dulcea săgeată a lui Cupidon, locul, mai ales în serile liniștite de vară, este invadat de tinerețe și de bună dispoziție, adolescenții coboară din

locuințele lor, punând „clapa” pe tastatura laptopurilor, pentru a comunica altfel decât prin mesaje virtuale, pentru a schimba vorbe adevărate și zâmbete autentice, pentru a-și confrunta ideile și pentru a-și armoniza speranțele, pentru a se bucura de acea stare greu descriptibilă, conferită de prezența ascunsă a fluviului care le ascultă șoaptele, atrăgându-i cât mai aproape de răsuflarea lui. Și, de cele mai multe ori, dacă nu chiar întotdeauna, pașii lor tocmai spre Dunăre se îndreaptă, spre un alt mare și binecunoscut punct de întâlnire. „La Zid” (sau „La Elice”) este tot o formulare de folclor urban plină de înțelesuri și de farmec, nu are nimic din răceala, sugestia de separare sau de claustrare pe care o impune înțelesul primar; zidul este doar construcția monumentală de marmură care delimitează partea de sus a ansamblului de scări de acces spre Faleza inferioară a Dunării, punctul central de atracție pentru orice gălățean, ca și pentru orice vizitator străin, care, de oriunde ar veni el, dorește s-o vadă, pentru că, dacă n-ar privi-o măcar o dată, n-ar înțelege cu adevărat ce înseamnă Galațiul și ce are el mai prețios și mai frumos de arătat lumii și lui însuși.

În fond, „La Zid” este un fel de kilometrul zero al sufletului gălățean, și aceasta nu pentru că de aici ar începe orașul, el începe de peste tot, fiecare stradă este un segment al său la fel de important ca oricare altul, ci pentru că aici se face schimbul între generații, aici vii la ora adolescenței, pe roțile sau (chiar pe jos) cu prietena de mână, ca elev sau student, din Galați sau de oriunde, și de aici pleci, peste câțiva ani, după ucenicie, după absolvire, după botezul maturității, pentru a lăsa loc liber „altor roțile” și „altor mâini” strângându-se la început timid și apoi trainic sub blândețea razelor de lună. E suficient să vii seara ca un observator neutru, cronicar amator și ascuns al propriei epoci, să privești cu nostalgie perindarea de tinerețe inepuizabilă care urcă și coboară treptele ce duc spre fluviu, pentru a înțelege că aici se bate ora exactă a Galațiului, că orașul nu are un ceas monumental, cum îl are Brăila la Traian, pe cel floral de pildă, dar nici nu e nevoie de el, e de ajuns să privești în ochii acestor tineri ca să afli timpul exact al generației ce urcă în istorie.

„Fata pe valuri” (alias „Nespălata”), „La Zid”, sau „La Elice” (denumire dată pentru piesa expusă sub formă de monument, în apropiere, tot pe malul fluviului, simbol al unei industrii care, înainte de 1989, tocmai înflorise la Galați, cea a turnării acestei importante piese din dotarea navelor) vor fi, probabil, locuri de întâlnire și pentru alte generații viitoare. Pentru aceasta însă, epoca pe care o trăim acum nu va mai fi consemnată în ilustrate și în cărți poștale, pesemne că toate acestea nici nu vor mai exista. Cine mai trimite astăzi așa ceva, când are la îndemână poșta electronică? Pentru cei ce vor veni, epoca anterioară va fi deja stocată în memoria camerelor de luat vederi, a înregistrărilor video, a calculatoarelor din ce în ce mai performante. Va fi, probabil, suficient un stick, sau un simplu click pentru a vedea pe monitoarele viitorului tot ce a fost și tot ce va rămâne într-un spațiu virtual etern. Va fi regăsit, credem, printre toate câte se vor fi întâmplat, și poemul tinerei care postase prin îndepărtatii ani 2000, versurile: *La Galați, Dunărea are albastrul cel mai albastru/ mi-e dor de Galațiul cu cinci ani de chirie/ de statuia aceea de femeie, căreia, să știi, i se spune/ Nespălata pentru că are, așa niște pete de vopsea/ sau de bronz,/ nici eu nu mai știu bine/ și e un loc unde/ mulți oameni se întâlnesc, și de Faleză mi-e dor/ de bere și de Dunăre și de localul Pibunni...*

Și despre tot (spunem noi)/ ce se cheamă ...Galați.

